

Nr 54.

Av herr **Persson** i Växjö m. fl., *angående utredning om en mera planmässig fördelning av industrien på olika orter och landsdelar.*

Näringslivets fördelning på olika orter och landsdelar har aktualiserats i diskussionen om sysselsättningspolitiken efter kriget. I ett betänkande som blev framlagt för det brittiska parlamentet i maj 1944 har denna fråga blivit föremål för behandling. Enligt vad som framgår härav skulle den engelska regeringen angripa de lokala arbetslöshetsproblemen bl. a. genom att påverka lokaliseringen av nya företag på så sätt, att de områden som äro särskilt känsliga för arbetslöshet få ett mera mångsidigt inriktat näringsliv. Meningen är att industriidkare som överväga att upprätta nya fabriker, flytta en fabrik från ett område till ett annat eller utvidga redan existerande fabriker skola underrätta regeringen innan deras planer nått ett mera framskridet stadium. Regeringen skulle härigenom komma att erhålla möjligheter att utöva ett betydande inflytande över lokaliseringen av industriella nyanläggningar samt industriens utbyggnad överhuvud taget. Man har också ansett, att regeringen skall tillförsäkras befogenhet att förbjuda anläggandet av en ny fabrik till ett område, där fortsatt industriell utveckling skulle medföra allvarliga nackdelar. Vidare förutsattes att regeringen skall kunna dirigera anläggandet av nya fabriker till områden, där behovet av större mångsidighet hos näringslivet är mest framträdande. I de fall industriidkare äro villiga att anlägga nya fabriker med hänsyn till strategiska samt industriella och sociala synpunkter skall man erbjuda dem speciella förmåner. Bl. a. har man i detta avseende räknat med företräde för de områden, som här avses, vid beviljandet av licenser för uppförande av nya eller utvidgning av redan existerande fabriker, gynnad ställning för dessa fabriker vid placering av statliga beställningar, visst finansiellt stöd o. s. v.

I vårt land har kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering i ett av sina betänkanden — S. O. U. 1944:57 — berört frågan om statlig dirigering av industriens lokala fördelning. Kommissionen framhåller bl. a.:

»I samband med åtgärderna för att utjämna konjunkturväxlingarna i investeringsverksamheten torde även böra beaktas förskjutningarna i näringslivets fördelning på olika orter och landsdelar. De strukturella förändringarna, som vanligen bilda ett väsentligt inslag i konjunkturutvecklingen, medföra ofta förändringar i denna lokala fördelning. En struk-

turell tillbakagång för en viss näringsgren uppväges sålunda icke alltid av en motsvarande uppgång inom andra näringsgrenar på samma ort eller inom samma landsdel. Följden kan då bli, att den totala sysselsättningen inom ett område går tillbaka, medan den ökas på andra håll. Särskilt kunna sådana förskjutningar framträda inom områden, där industrien är starkt specialiserad. Som exempel må nämnas nedgången av sysselsättningen i de norrländska sågverksdistrikten. I viss utsträckning är det med hänsyn till näringslivets effektivitet önskvärt att en motsvarande anpassning av befolkningens fördelning på olika orter kommer till stånd. Sysselsättningspolitikens målsättning kan icke vara att konservera sysselsättningen i samma omfattning som tidigare på alla enskilda orter och inom alla landsdelar, lika litet som inom de enskilda näringsgrenarna. En nedgång av näringslivet inom en ort eller inom en hel landsdel kan emellertid vålla en rad sociala olägenheter. Man måste även räkna med en ofrånkomlig trögrörlighet hos vissa delar av befolkningen. I viss utsträckning kan det därför vara motiverat att söka få till stånd en utveckling av ny produktion inom områden, som äro utsatta för en strukturell tillbakagång. Även andra skäl tala för att i samband med konjunkturpolitiken på investeringsområdet ägna uppmärksamhet åt den lokala utvecklingen av produktion och sysselsättning. Här må sålunda erinras om önskvärdheten att Norrland i större utsträckning tillföres hemmamarknadsindustrier, som kunna motväga de starka konjunkturväxlingarna inom den där lokaliserade exportindustrien. En ensidig utveckling inom ett område av industrier med enbart manlig eller kvinnlig arbetskraft har även visat sig vara olycklig, icke minst ur befolkningspolitisk synpunkt.»

Kommissionen anser att ändamålsenlig upplysning om de faktiska förhållandena i betydande utsträckning skall kunna medverka till en lösning av här berörda problem. Man kan också förvänta att företagen i högre grad komma att söka sig till de orter, där ett överskott av arbetskraft finnes. Möjligheterna att påverka lokaliseringen genom olika former av stimulanser böra emellertid, enligt kommissionens uppfattning, övervägas. Något förslag i detta avseende framlägges emellertid icke i nämnda utredning.

Enligt vår mening är här berörda fråga av sådan betydelse, att den bör bli föremål för särskild utredning. De preliminära befolkningsciffrorna från årsskiftet 1944/1945 visa en ytterligare tillväxt av befolkningen i de större städerna och industrisamhällena, framför allt som en följd därav, att industrien i stor utsträckning koncentrerats till dessa orter. Detta medför för många kommuner stora ekonomiska och sociala problem. En mera planmässig dirigering av industriens lokala fördelning erfordras säkerligen för att råda bot mot dessa missförhållanden.

Med anledning av vad som här anförts hemställs,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning angående statens medverkan i syfte att åstadkomma en med hänsyn till ovan anförda synpunkter mera rationell fördelning av industrien på olika orter och landsdelar.

Stockholm den 16 januari 1945.

Fritz Persson.

Erik Severin,
Gävle.

Gösta Andersson.

Hjalmar Gustafson.

Erik Brandt.

Henry Allard.

Aug. Spångberg.

A. Hermansson.

Gösta Skoglund,
Umeå.

John Lundberg.

Einar Jonsson,
Skutskär.